

การถอดบทเรียนศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี ๒๕๖๓

๑. การบริหารจัดการ ศพก. ในการขับเคลื่อนสู่กระบวนการผลิตเกษตรปลอดภัย

๑.๑ ประวัติและความเป็นมา ศพก.ตำบลแม่โป่ง

ชื่อ-นามสกุล	นายไพรัตน์ ธาตุอินจันทร์ เกษตรกรต้นแบบ
สินค้าหลัก	เกษตรผสมผสาน
พื้นที่เป้าหมาย	๒,๓๐๐ ไร่
เกษตรกรเป้าหมาย	๒๓๗ ราย
สถานที่ตั้ง	หมู่ที่ ๑๐ ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
พิกัด	Latitude ๑๘.๔๘๓๐๙๐๗๔๑๘๘๕๗ Longitude ๙๙.๑๘๗๙๙๒๗๙๙๕๕๖๒๔

แผนที่ตั้งศูนย์เรียนรู้

ความเป็นมาของ ศพก.

เดิมที่ตั้งของ ศพก.หลักของอำเภอดอยสะเก็ด ตั้งอยู่ที่แปลงของนายเจริญ ยกคำจู้ หมู่ที่ ๒ ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ แต่ในปี ๒๕๖๑ กรมส่งเสริมการเกษตร มีงบประมาณสนับสนุน ศพก.ในการพัฒนาศูนย์ฯเป็น ศพก.(ศูนย์หลัก) เพื่อจัดทำเป็นแหล่งเรียนรู้แก่เกษตรกรในพื้นที่อำเภอดอยสะเก็ด ทั้งนี้ต้องเป็นพื้นที่ที่มีการอนุญาตให้ใช้สถานที่ในการจัดทำศูนย์ให้ถูกต้องตามระเบียบกำหนด แต่เนื่องจากศูนย์หลักเดิมนั้น ไม่สามารถขออนุญาตใช้สถานที่ได้ทันกำหนดระยะเวลาที่งบประมาณจัดสรรให้ เพราะเป็นที่ราชพัสดุ หากรอการพิจารณาอนุมัติให้ใช้สถานที่และอนุญาตในการก่อสร้าง-ปรับปรุงอาคาร จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะไม่ทันระยะเวลาในการเบิกจ่ายงบประมาณในการพัฒนา ศพก.(ศูนย์หลัก) สำนักงานเกษตรอำเภอ ดอยสะเก็ดจึงร่วมกับคณะกรรมการ ศพก.อำเภอดอยสะเก็ด จัดประชุมเพื่อพิจารณาแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในที่ประชุมมีมติให้จัดตั้ง ศพก.(ศูนย์หลัก)ของนายไพรัตน์ ธาตุอินทร์จันทร์ ประธาน ศพก.ตำบลแม่โป่ง ซึ่งมีกิจกรรมเกษตรผสมผสาน หลากๆกิจกรรมเป็นประโยชน์และเกื้อกูลกันภายในศูนย์ มีการพึ่งปัจจัยภายนอกน้อย สามารถพึ่งตนเองภายในศูนย์ได้ เหมาะที่จะเป็นแหล่งเรียนรู้ได้ดี เกษตรกรต้นแบบมีแนวคิดในการลดความเสี่ยงด้านการผลิต รายได้และการตลาด ทั้งสามารถเป็นต้นแบบให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจได้เป็นอย่างดี จึงได้มีการจัดตั้งเป็น ศพก.(ศูนย์หลัก) ขึ้นใน ปี ๒๕๖๑ เป็นต้นมา มีการก่อสร้างอาคารเรียนรู้ มีฐานเรียนรู้ต่างๆ มีหลักสูตรการเรียนรู้ สามารถเผยแพร่แก่ผู้สนใจ ครอบงำประกอบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร(ศพก.ศูนย์หลัก)

สถานการณ์ของพื้นที่

พื้นที่ตำบลแม่โป่งมีบางส่วนติดเชิงเขา เกษตรกรส่วนใหญ่ทำการเกษตรแบบผสมผสาน ไม่ใช้น้ำชลประทาน และบางรายมีแหล่งน้ำเป็นของตนเอง พืชที่ปลูกส่วนใหญ่มีทั้งทำสวนไม้ผล เช่น ลำไย มะม่วง กระท้อน ฯลฯ นอกจากนี้ยังเลี้ยงสัตว์เพื่อจำหน่าย เช่น โค ไก่พื้นเมือง เป็นต้น ทำให้ช่วยลดภาวะเสี่ยงด้านราคาของผลผลิตได้ดี พื้นที่อีกส่วนของตำบลแม่โป่งเป็นที่ราบ เกษตรกรส่วนใหญ่ทำนา และปลูกพืชผัก เช่น หอมแดง กระเทียม และพืชผักอื่นๆ ทำให้มีรายได้ต่อเนื่อง และมีระบบน้ำดี โดยใช้น้ำชลประทานจากโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนแม่กวงอุดมธารา สามารถทำการเกษตรได้ตลอดปี

หลักสูตรเรียนรู้ :

๑. เกษตรผสมผสาน
๒. การเลี้ยงโคขุนและผสมอาหารเอง
๓. การทำปุ๋ยอินทรีย์
๔. การปลูกไม้ผล (กล้วยน้ำว้า ทุเรียน มังคุด ลองกอง มะปรางหวาน ฯลฯ)
๕. การแปรรูปกระเทียมดอง
๖. การทำน้ำหมักสมุนไพรไล่แมลง
๗. การปลูกผักอินทรีย์
๘. การปลูกผักในโรงเรือน
๙. การผลิตขยายสารชีวภัณฑ์เพื่อป้องกันกำจัดศัตรูพืช

๑.๒ จุดเด่น

- มุ่งเน้นทำการเกษตรในพื้นที่ของตนเอง เพื่อลดความเสี่ยงจากการประกอบอาชีพทางการเกษตรเชิงเดี่ยวโดยปรับเปลี่ยนเป็นการทำเกษตรผสมผสาน จัดการพื้นที่การเกษตรและทรัพยากรให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น การนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ ด้วยการปลูกพืชระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ร่วมกับการเลี้ยงสัตว์เพื่อผลิตปุ๋ยหมัก มีการใช้สารชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดโรคแมลงศัตรูพืช เพื่อเป็นการลดการใช้สารเคมี เป็นเกษตรกรต้นแบบที่มีแนวคิดให้ความสำคัญกับการผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐานมีความปลอดภัย โดยนำมาเป็นแนวทางการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมทางการเกษตร เพื่อให้เกิดความปลอดภัยต่อทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค มีเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรด้วยการแปรรูป ผลผลิตและผลิตภัณฑ์ที่ได้มีคุณภาพ เป็นที่ต้องการของตลาด สินค้ามีช่องทางการตลาดทั้งในระบบขายตรง ขายส่ง ออนไลน์ ด้วยหลักการคิดที่ว่า “นำตลาดมาไว้ในบ้าน” จึงทำให้สินค้าที่ผลิตได้ไม่มีผลกระทบ สามารถลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้แก่ครัวเรือนได้อย่างต่อเนื่อง

๑.๓ แรงจูงใจในการดำเนินการทำการเกษตรปลอดภัย

- เริ่มต้นแนวคิดจากการน้อมนำปรัชญาพระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง” มาประยุกต์ใช้ในด้านเกษตรที่เป็นรูปธรรมเพื่อนำไปสู่ความพออยู่พอกิน มีความมั่นคงและปลอดภัยด้านอาหาร เพิ่มรายได้ลดรายจ่ายในครัวเรือนสามารถพึ่งตนเองได้ และในปัจจุบันมีการตื่นตัวเรื่องการบริโภคอาหารปลอดภัย มีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่องและเป็นกระแสโลก ทำให้ต้องมีความตื่นตัวกับการทำการเกษตร ซึ่งเป็นจุดเริ่มแรกของขบวนการผลิตอาหาร เป็นแหล่งผลิตอาหารที่ปลอดภัย (Food Safety) จากการค้าเนกิจกรมพบว่าในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมที่สามารถทำการเกษตรได้ตลอดปี มีดินที่อุดมสมบูรณ์ มีแหล่งน้ำเพียงพอ มีความหลากหลายทางชีวภาพทั้งพันธุ์พืชและสัตว์ สามารถปรับเปลี่ยนให้ดำเนินการ

ผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยแก่ผู้บริโภคได้ ประกอบกับปัจจุบันข่าวสารในเรื่องการบริโภคที่มีผลกระทบต่อสุขภาพเกิดโรคร้ายไข้เจ็บต่างๆเนื่องจากการบริโภคอาหารที่ไม่ปลอดภัย จึงได้เริ่มต้นในการทำการเกษตรปลอดภัยเพื่อนำผลผลิตที่ได้มาบริโภคในครัวเรือน เหลือจากการบริโภคจะแจกจ่ายให้ญาติพี่น้อง และจำหน่ายจากการจำหน่ายพบว่าเป็นที่ต้องการของตลาด หาดตลาดง่าย ราคาดี เนื่องจากผลผลิตมีความปลอดภัยผู้บริโภคจะไม่เกี่ยงในเรื่องราคา จึงเป็นแนวคิดที่จะดำเนินการปรับเปลี่ยนการผลิตสินค้าเกษตรในพื้นที่ให้เป็นสินค้าเกษตรปลอดภัยเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านสินค้าเกษตรต่อไป

๑.๔ กระบวนการ/ขั้นตอนการดำเนินการทำเกษตรปลอดภัยของเกษตรกรต้นแบบ

๑. ขั้นตอนค้นหาปัญหา ซึ่งในพื้นที่มีปัญหาที่เกิดจากการใช้สารเคมีในกระบวนการผลิตสินค้าเกษตรส่งผลต่อต้นทุนการผลิตที่สูง และความปลอดภัยในการบริโภคอาหาร หากอาหารไม่ปลอดภัยจะส่งผลเสียต่อสุขภาพ นอกจากปัญหาสุขภาพแล้ว การใช้สารเคมีการเกษตรยังก่อให้เกิดปัญหาต่อสมรรถนะของดิน มลพิษต่อแหล่งน้ำ และการแพร่กระจายของสารพิษในอากาศ เป็นการเพิ่มภาระต้นทุนในการจัดการดูแลสิ่งแวดล้อม ภาครัฐต้องเสียงบประมาณเป็นจำนวนมากในการดูแลผู้เจ็บป่วยจากสารเคมี ทั้งที่มีอาการเฉียบพลันและเจ็บป่วยเรื้อรังจากสารพิษตกค้างในร่างกาย จึงทำให้เห็นความสำคัญของการทำการเกษตรปลอดภัยและตระหนักในอาชีพการเกษตรซึ่งพื้นฐานในการดำรงชีพของคน

๒. ขั้นตอนหาแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหา เมื่อรับรู้ในปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วนำประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องจัดลำดับความสำคัญเพื่อศึกษาหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา เช่น การแก้ปัญหาดินเสื่อมคุณภาพ ปัญหาที่เกิดจากต้นทุนการผลิตสูง ปัญหาด้านสุขภาพทั้งตนเองและผู้อื่น และสุขภาพจากการบริโภคอาหารที่ไม่ปลอดภัย

๓. การศึกษาเรียนรู้ เพื่อให้ทราบแนวทางในการแก้ปัญหาที่ชัดเจน ถึงเหตุและปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหามาจากปัจจัยใด โดยศึกษาหาความรู้ในแนวทางแก้ไขปัญหา จากการเรียนรู้แนวทางตามพระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง” ศึกษาจากสื่อต่างๆเกี่ยวกับข้อมูลการทำเกษตรปลอดภัย การศึกษาดูงานจากศูนย์เรียนรู้ฯ ทั้งในและนอกพื้นที่ การศึกษาเรียนรู้เครือข่ายกลุ่มเกษตรกรด้วยกัน รวมถึงหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

๔. ลงมือปฏิบัติ วางแผนการดำเนินงานโดยเลือกผลิตพืชตามฤดูกาล เพื่อลดปัญหาด้านโรคแมลงศัตรูพืช การปลูกพืชที่หลากหลาย การเตรียมดินและปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้ปุ๋ยหมัก ใช้สารชีวภัณฑ์ในการป้องกันก่อนการเกิดปัญหาโรคแมลงศัตรูพืช การบันทึกข้อมูลการเพาะปลูกเพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการผลิตรอบถัดไป ซึ่งทุกขั้นตอนการผลิตลงมือทำด้วยตนเองอย่างจริงจังจนเกิดการเรียนรู้ การลองผิดลองถูกจนเกิดทักษะชำนาญ และเรียนรู้จากพื้นฐานความรู้เดิม เพิ่มเติมความรู้ใหม่ผ่านนวัตกรรมใหม่ๆเข้ามาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการผลิต จนสามารถต่อยอดไปกิจกรรมอื่นๆ ได้ เช่น การทำเกษตรเชิงท่องเที่ยว เป็นต้น

๕. การปรับปรุงแก้ไข ในการดำเนินการอาจเกิดปัญหาจึงต้องการปรับปรุงกระบวนการทำงาน การทดลองทำการเกษตรโดยการปรับเปลี่ยนวิธีการใช้ทรัพยากร วัสดุในการปลูกพืช การทดลองการใช้ปุ๋ย การกำจัดโรคแมลงศัตรูพืชโดยชีววิธี การจัดการระบบให้น้ำพืช การปลูกพืชในโรงเรือน

๖. การยืนยันผลการดำเนินการเพื่อตัดสินใจทำการเกษตรปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง ได้ทำการทดลองจนชำนาญและเห็นผลชัดเจน เพื่อผลที่ได้นั้นจะได้ทั้ง สุขภาพดี มีรายได้เพิ่ม ระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมดี เป็นต้นแบบชุมชน เกิดความยั่งยืนในอาชีพเกษตรกรสามารถสืบทอดไปสู่เกษตรกรรุ่นต่อไป เห็นได้จากการได้เป็นศูนย์การเรียนรู้ฯ และเผยแพร่ข้อมูลต่อผู้อื่น

๒. การจัดตั้งคณะทำงาน ศพก. การบริหารจัดการ

การบริหารจัดการ ศพก.ในรูปแบบคณะกรรมการ มีการเชื่อมโยงเครือข่าย ศพก.ทุกตำบล ร่วมเป็นคณะกรรมการ ศพก.และแปลงใหญ่ ทั้งยังมีการแต่งตั้ง เกษตรกรรุ่นใหม่ร่วมเป็นคณะกรรมการทั้ง ๒ ชุด เพื่อขับเคลื่อน ศพก. และแปลงใหญ่ มีการประชุมเพื่อดำเนินงานและรายงานผลการดำเนินงานเป็นระยะ และสม่ำเสมอ ทำให้ได้รับความร่วมมือในการขับเคลื่อน ศพก.และแปลงใหญ่ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง ด้วยการนำของ นายไพรัตน์ ธาตุอินจันทร์ ประธาน ศพก.ศูนย์หลักและเกษตรอำเภออดอยสะเก็ด การจัดการฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้ การศึกษาดูงาน การจัดทำแผน/โครงการพัฒนาด้านการเกษตรเพื่อขอรับงบประมาณสนับสนุนภายใต้การดำเนินงานของกลุ่มอาชีพต่างๆ เช่น โครงการ ๙๑๐๑ ตามรอยเท้าพ่อภายใต้ร่มพระบารมี เพื่อการเกษตรอย่างยั่งยืน (ปี ๒๕๖๐) โครงการเสริมสร้างรายได้แก่เกษตรกรรายย่อย (ปี ๒๕๖๑) แผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลทุกตำบล เป็นต้น ตลอดจนความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่างๆในอำเภอและจังหวัด และยังมีเป้าหมายในการพัฒนาเกษตรกร พัฒนาการผลิตข้าวคุณภาพ ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต การตลาด ทั้งยังร่วมกันกับ ประธาน ศพก.เครือข่ายในพื้นที่ที่มีการปลูกข้าว และเกษตรกรรุ่นใหม่ ในการขับเคลื่อนกลุ่มนาแปลงใหญ่ซึ่งมีสมาชิกกระจายอยู่ในพื้นที่ ๑๑ ตำบล(ยกเว้นตำบลเทพเสด็จ ป่าเมี่ยง และสำราญราษฎร์) ประธาน ศพก.เครือข่าย มีบทบาทและหน้าที่ในการประสานเกษตรกรในพื้นที่ของตนเอง เข้าร่วมกลุ่มนาแปลงใหญ่อำเภออดอยสะเก็ด เป็นตัวผู้นำและตัวแทนเกษตรกรในพื้นที่ในการประสานงานระหว่างกลุ่มกับหน่วยงานราชการต่างๆ เผยแพร่ข่าวสาร/ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรได้รับทราบข้อมูลจากหน่วยงานราชการ ทำให้เกษตรกรในพื้นที่ได้รับทราบข่าวสารได้รวดเร็ว นอกจากนี้ประธาน ศพก.เครือข่าย ส่วนใหญ่มีบทบาทเป็นอาสาสมัครเกษตรกรในพื้นที่ทำให้เข้าใจบทบาทของตนเองมากยิ่งขึ้น ทำให้การประสานงานต่างๆ เป็นไปอย่างราบรื่นและรวดเร็ว

กระบวนการบริหารจัดการ ศพก

- การให้บริการ/กิจกรรม

๑. การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับเกษตรกรผู้นำครั้งที่ ๑

๒. การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับเกษตรกรผู้นำครั้งที่ ๒

กิจกรรมการจัดทำฐานเรียนรู้ปุ๋ยอินทรีย์

๑. ฐานเรียนรู้การทำปุ๋ยอินทรีย์ ณ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศูนย์หลัก) หมู่ที่ ๑๐ ตำบลแม่โป่ง อำเภออดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

- การสร้างเครือข่าย

การสร้างเครือข่าย ศพก.ทุกตำบลเป็นคณะกรรมการ ศพก.ระดับอำเภอและเป็นคณะกรรมการแปลงใหญ่อำเภอโดยสะกัด ส่วนใหญ่เป็นบุคคลคนเดียวกันทำให้การดำเนินงานทั้ง ศพก.และแปลงใหญ่ ควบคู่กันไปและทำให้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยเฉพาะการดำเนินงานแปลงใหญ่ข้าว(นาแปลงใหญ่) อำเภอโดยสะกัด ได้พัฒนาการดำเนินงานในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน โดยจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ข้าวอำเภอโดยสะกัด

- หลักสูตรการเรียนรู้ / แปลงเรียนรู้ / ฐานเรียนรู้

หลักสูตรการเรียนรู้ :

๑. หลักสูตรหลัก จำนวน ๗ หลักสูตร ได้แก่

- ๑) การทำปุ๋ยอินทรีย์
- ๒) การผลิตไม้ผลคุณภาพ (ทุเรียน มังคุด ลองกอง มะปรางหวาน ฯลฯ)
- ๓) การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร
- ๔) การทำน้ำหมักสมุนไพรไล่แมลง
- ๕) การปลูกกล้วยน้ำว้าเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ
- ๖) การปลูกผักในโรงเรือน
- ๗) การผลิตขยายสารชีวภัณฑ์เพื่อป้องกันกำจัดศัตรูพืช

๒. หลักสูตรเสริม จำนวน ๒ หลักสูตร ได้แก่

- ๑.เกษตรผสมผสาน
๒. การเลี้ยงโคขุนและการผสมอาหารเอง

ฐานการเรียนรู้ : จำนวน ๙ ฐาน ได้แก่

- ฐานการเรียนรู้ ที่ ๑ เกษตรผสมผสาน
- ฐานการเรียนรู้ ที่ ๒ การเลี้ยงโคขุนและการผสมอาหารเอง
- ฐานการเรียนรู้ ที่ ๓ การทำปุ๋ยอินทรีย์
- ฐานการเรียนรู้ ที่ ๔ การผลิตไม้ผลคุณภาพ (ทุเรียน มังคุด ลองกอง มะปรางหวาน ฯลฯ)
- ฐานการเรียนรู้ ที่ ๕ การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร
- ฐานการเรียนรู้ ที่ ๖ การทำน้ำหมักสมุนไพรไล่แมลง
- ฐานการเรียนรู้ ที่ ๗ การปลูกกล้วยน้ำว้าเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ
- ฐานการเรียนรู้ ที่ ๘ การปลูกผักในโรงเรือน
- ฐานการเรียนรู้ ที่ ๙ การผลิตขยายสารชีวภัณฑ์เพื่อป้องกันกำจัดศัตรูพืช

ฐานการเรียนรู้ที่ ๑ เกษตรผสมผสาน

การผลิตพืชหลากหลายชนิด ประกอบกับการเลี้ยงสัตว์ สร้างความเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ระหว่างการปลูกพืชและการเลี้ยงสัตว์ ทั้งยังสามารถนำเศษเหลือใช้ของผลผลิตทางการเกษตรมาทำน้ำหมัก ชนิดต่างๆ เพื่อใช้ทดแทนปุ๋ยเคมี ตลอดจนการทำปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองลดต้นทุนการผลิต นอกจากนี้ยังมีการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร

ฐานการเรียนรู้ที่ ๒ การเลี้ยงโคขุนและผสมอาหารเอง

เพื่อเลี้ยงโคขุนคุณภาพและจำหน่ายได้ราคาสูงใช้เวลาในการเลี้ยงพอเหมาะ การผสมอาหารเองช่วยลดต้นทุนการผลิต และโคขุนมีสุขภาพแข็งแรง

ฐานการเรียนรู้ที่ ๓ การทำปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง

โดยไม่ต้องพึ่งปัจจัยภายนอก สามารถนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรประกอบกับผลผลิตจากการเลี้ยงสัตว์ คือ มูลโค สามารถนำมาทำปุ๋ยหมักใช้เอง

ฐานการเรียนรู้ที่ ๔ การปลูกไม้ผลผสมผสาน (กระถ่อน กล้วยน้ำว่า(เพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ) ทุเรียน มังคุด ลองกอง มะปรางหวาน ลำไย มะม่วง มะละกอ มะนาว ฯลฯ)

การนำพืชจากต่างพื้นที่มาทดลองปลูก ศึกษาทดลองด้วยตนเองทำให้สามารถผลิตไม้ผลหลากหลายชนิด และสามารถขยายพันธุ์พืชเอง จนไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการซื้อกล้าพันธุ์มาปลูกเพิ่ม นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มพื้นที่ป่า ให้ความอุดมสมบูรณ์ เพิ่มความยั่งยืนให้พื้นที่ของตนเอง ที่สำคัญสามารถผลิตผลไม้ของต่างจังหวัดได้เทียบเท่ากับรสชาติที่ปลูกในพื้นที่เดิมได้ เช่น มะปรางหวาน มีพ่อค้าจากทางภาคกลางมารับซื้อถึงที่สวน โดยไม่ต้องไปจำหน่ายเองอีกด้วย ทั้งยังมีราคาสูง เป็นที่พอใจแก่เกษตรกรต้นแบบอย่างยิ่ง

ฐานการเรียนรู้ที่ ๕ การแปรรูปกระเทียมดอง

มีการรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรในพื้นที่และต่างจังหวัด เพื่อรวบรวมมาแปรรูปเป็นกระเทียมดอง สร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินค้ากระเทียม แต่ละปีมีโควตาการผลิตจำนวนมากและการผลิตเป็นที่ต้องการของตลาด จนไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด

ฐานการเรียนรู้ที่ ๖ การทำน้ำหมักสมุนไพรไล่แมลง

เกษตรกรต้นแบบมีสูตรเป็นของตนเองในการทำน้ำหมักสมุนไพรไล่แมลงโดยตัวหลักในการทำคือสมุนไพรเก็บมาจากป่า คือ ปะคำตีควายซึ่งเป็นสมุนไพรที่มีใบป่า เกษตรกรต้องไปเก็บเอง และนำมาหมักเพื่อใช้ไล่แมลงในการผลิตพืชผักอินทรีย์

ฐานการเรียนรู้ที่ ๗ การปลูกพืชผักอินทรีย์

เกษตรกรต้นแบบมีแนวคิดในการผลิตพืชที่หลากหลายและต้องการผลิตผักเพื่อบริโภคและจำหน่ายด้วยการผลิตแบบอินทรีย์ โดยเน้นพืชผักที่นิยมบริโภคอย่างแพร่หลาย

ฐานการเรียนรู้ที่ ๘ การปลูกพืชในโรงเรือน

เกษตรกรต้นแบบมีแนวคิดในการปลูกพืชในโรงเรือนเพื่อการพัฒนาการผลิตพืชปลอดสารพิษ และศึกษาทดลองเพื่อผลิตพืชในโรงเรือน เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตและปลอดสารพิษ

ฐานการเรียนรู้ที่ ๙ การผลิตขยายสารชีวภัณฑ์เพื่อป้องกันกำจัดศัตรูพืช

การผลิตพืชมีความจำเป็นต้องดูแลรักษาเพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพปราศจากโรคและแมลงรบกวน จึงมีความจำเป็นต้องมีการผลิตขยายสารชีวภัณฑ์เพื่อควบคุมและป้องกันกำจัดโรคและแมลง ลดความเสียหายแก่ผลผลิต สร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภค และมีสมาชิกศูนย์ฯ เข้าร่วมการผลิตและนำไปใช้ในพื้นที่การเกษตรของสมาชิก ทั้งการปลูกข้าว ไม้ผลและพืชผัก

๔. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

- ศึกษาเรียนรู้ สู่การลงมือปฏิบัติด้วยตัวเอง
- มีความมุ่งมั่น และรักในอาชีพเกษตร
- ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว หน่วยงานภาครัฐ

เทคโนโลยีเด่นของศูนย์เรียนรู้ :

๑. มีการผลิตสินค้าเกษตรที่หลากหลายลดความเสี่ยงและมีพืชต่างถิ่นที่สามารถผลิตได้ มีคุณภาพและสามารถจำหน่ายในพื้นที่โดยไม่ต้องนำเข้าจากต่างจังหวัด ทำให้ลดค่าใช้จ่ายในการขนส่งผลผลิตทางการเกษตร เช่น ทุเรียน มังคุด ลองกอง มะปราง นอกจากนี้ยังมีการแปรรูป เพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร

๒. ผลิตพืชที่มีมูลค่าสูง

๓. ปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ที่เกื้อกูลและเป็นประโยชน์ต่อกัน

๔. ใช้ทรัพยากรและเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรใน ศพก.ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการผลิตเป็นการลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต เช่น มูลวัว จำหน่ายเป็นปุ๋ยคอกและนำไปทำปุ๋ยหมัก เป็นต้น เพื่อลดต้นทุนการผลิต สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่เศษวัสดุทางการเกษตร

๕. การสร้างมูลค่าให้กับสินค้าเกษตร เช่น การแปรรูปกระเทียมดอง มะม่วงแช่อิ่ม ก๋วยเตี๋ยว เป็นต้น

๖. การอัดฟางก้อนเก็บไว้เลี้ยงวัวในฤดูแล้ง

ในปัจจุบันกำลังจะผลิตสมุนไพรผักพื้นบ้านอินทรีย์อบแห้ง เนื่องจากมีโรงอบพลังงานแสงอาทิตย์ การนำไปใช้ประโยชน์ : การทำการเกษตรผสมผสาน ทำให้มีความมั่นคงด้านรายได้และผลผลิตทางการเกษตรสามารถนำไปแปรรูปเพิ่มมูลค่า ลดความเสี่ยงด้านการผลิตและรายได้ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิตเกษตรกรทั่วไปสามารถนำไปปรับใช้กับพื้นที่ของตนเองได้

๕. การทำงานบูรณาการร่วมกับหน่วยงาน/ ชุมชน

- การบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ จำนวน ๑๓ หน่วยงาน

๑ สำนักงานประมงอำเภออดอยสะเก็ด เรื่อง การเลี้ยงปลา

๒ สำนักงานปศุสัตว์อำเภออดอยสะเก็ด เรื่อง การเลี้ยงโคและการทำอาหารเอง

๓ สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ เรื่องการจัดทำบัญชีฟาร์ม

๔ ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดเชียงใหม่(พืชสวน) เรื่อง การจัดการสวนไม้ผล

๕ ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ ๘ จังหวัดลำพูน เรื่องการปลูกกล้วยน้ำว้า(เพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ)

๖ สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ ๑ เรื่องการผลิตพืชตามระบบ GAP และเกษตรอินทรีย์

๗ สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดเชียงใหม่ เรื่อง การทำปุ๋ยหมัก การตรวจวิเคราะห์ดินเบื้องต้น

๘ ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช จังหวัดเชียงใหม่ เรื่องการผลิตขยายสารชีวภัณฑ์

๙ ศูนย์วิจัยข้าวจังหวัดเชียงใหม่ เรื่อง การผลิตข้าวคุณภาพ

๑๐ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่ เรื่อง ทฤษฎีใหม่

๑๑.ศูนย์ศึกษาพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ในรัชกาลที่ ๙ เรื่อง ทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน การดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๑๒.โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนแม่กวงอุดมธารา เรื่อง การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า การทำนาเปียกสลับแห้ง การบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร

๑๓.ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง แหล่งทุนเพื่อการทำเกษตรและการบริการจัดการสินเชื่อด้านการเกษตร

-

๑.๖ การประชาสัมพันธ์ ศพก.

๑. การประชาสัมพันธ์เรื่องการฝึกอบรมเกษตรกรและการศึกษาดูงานใน ศพก. ช่องทางการประชาสัมพันธ์ข่าวประชาสัมพันธ์สำนักงานเกษตรอำเภออดอยสะเก็ดและสำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่

๒. การประชาสัมพันธ์เรื่องการประชุมคณะกรรมการศพก.และแปลงใหญ่ ช่องทางการประชาสัมพันธ์ข่าวประชาสัมพันธ์สำนักงานเกษตรอำเภออดอยสะเก็ดและสำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่

๓. การติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่เพื่อแก้ไขปัญหาให้กับสมาชิก

๓.๑ ประสานงานกับหน่วยงานโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนแม่กวงอุดมธาราเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเพาะปลูก

๓.๒ ประสานงานกับหน่วยงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เพื่อแก้ไขปัญหาทุนในการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว

๓.๓ ประสานงานกับหน่วยงานศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวเชียงใหม่ เพื่อแก้ไขปัญหาเมล็ดพันธุ์ข้าวและปัญหาข้าวดีด ข้าวแดง ด้วยการให้ความรู้และคำแนะนำในการป้องกันและกำจัด

๕. ปัญหา อุปสรรค และวิธีการแก้ไข

- กลุ่มผู้บริโภคยังมีน้อยอยู่ในกลุ่มคนรักสุขภาพ
- ด้านแรงงานไม่เพียงพอเนื่องจากใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นส่วนใหญ่
- วิธีการขนส่งผลผลิตไปยังผู้บริโภค ให้คงคุณภาพความสดใหม่
- ต้องเอาใจใส่ดูแลเป็นพิเศษเนื่องจากโรคแมลงรบกวนมาก ส่งผลต่อคุณภาพผลผลิต

๖. ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรม

- มีสุขภาพดีทั้งกายและใจ จากการบริโภคอาหารที่ปลอดภัย ได้จำหน่ายสินค้าที่ปลอดภัยให้ผู้บริโภค
- มีรายได้เพิ่มขึ้นเนื่องจากสินค้าเป็นที่ต้องการของตลาด ได้ราคาสูง
- ครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

๗. การขยายผลสู่เกษตรกรอื่น ๆ

- เป็นศูนย์เรียนรู้เพื่อให้เกษตรกรในพื้นที่ละนอกพื้นที่ได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้
- มีเครือข่ายเกษตรกรในพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การถอดบทเรียนศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี ๒๕๖๓
วันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓
ณ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ตำบลแม่โป่ง
อำเภอดอยสะเก็ดจังหวัดเชียงใหม่

